

Župljanin navodno posećivao Omarsku

Author: [Velma Šarić](#)

Pred sudom su opisani „surovi i nehumani“ uslovi u zatvorskom logoru.

Piše: Velma Šarić iz Sarajeva (TU br. 657, 20. avgust 2010.)

Jedan bivši zatočenik zatvora Omarska ispričao je ove sedmice pred sudom kako je 1992. bio očevidac posete tadašnjeg šefa bezbednosti bosanskih Srba, Stojana Župljanina, tom objektu.

Reč je o svedoku tužilaštva, Nusretu Sivcu, koji je svoj iskaz dao na suđenju Župljaninu – bivšem čelniku centra regionalnih službi bezbednosti u Banja Luci – i Mići Stanišiću, nekadašnjem ministru unutrašnjih poslova bosanskih Srba.

Dvojica okrivljenih se u optužnici koja je protiv njih podignuta terete, između ostalog, i za smrt velikog broja ljudi koji su – od 27. maja do 27. avgusta 1992. – ubijeni u Omarskoj i na drugim mestima, na koja su odvođeni po izlasku iz logora.

Župljanin je 1994. postao savetnik predsednika bosanskih Srba i haškog optuženika, Radovana Karadžića, a optužen je za istrebljenje, ubijanje, progon i deportaciju ne-Srba u severozapadnoj Bosni, u periodu od aprila do decembra 1992.

Stanišić je optužen za ubistvo, mučenje i okrutno postupanje prema nesrpskim civilima, kao i zbog toga što nije sprečio ili kaznio zločine koje su počinili njegovi potčinjeni.

Obojica okrivljenih su navodno sudelovali u zajedničkom zločinačkom poduhvatu čiji je cilj bilo trajno raseljavanje ne-Srba sa teritorije koja je trebalo da bude obuhvaćena srpskom državom.

Terete se za zločine koji su u periodu od 1. aprila do 31. decembra 1992. počinjeni u 20 opština širom Bosne, uključujući i Prijedor.

U optužnici se navodi da su dvojica okrivljenih odgovorni za „nametanje i važenje restriktivnih mera protiv bosanskih Muslimana i Hrvata“, čime su počinili progon na političkoj, rasnoj i verskoj osnovi – što se karakteriše kao zločin protiv čovečnosti.

Sivac je bosanski Musliman koji je do 1990. bio specijalista za policijske komunikacije i kodiranje, da bi onda postao dopisnik bosanske državne televizije. Pred Haškim tribunalom je već svedočio o etničkom čišćenju koje je izvršeno na području opštine Prijedor.

Tako je u septembru 2002. dao iskaz na suđenju bivšem predsedniku opštinskog kriznog štaba u bosanskoj opštini Prijedor (koji je bio pod srpskom kontrolom), Milomiru Stakiću; a u januaru 2003. i u slučaju bivšeg predsednika kriznog štaba Autonomne Regije Krajine (ARK), Radoslava Brđanina.

Na početku ovosedmičnog zasedanja, tužilac Žerar Dobin (Gerard Dobbyn) pročitao je sažetak Sivčevog ranijeg svedočenja, u kojem se tvrdi da je 1992. svedok prisustvovao uništavanju nesrpskih verskih objekata i imovine u Prijedoru.

„Etničko čišćenje je u Prijedoru počelo 30. maja 1992. Svedok je video kako muškarce odvajaju od žena i kako ih potom odvođe“, dodao je tužilac.

U daljem izlaganju je tužilac naveo i to da je svedoka 10. juna iste godine uhapsila srpska policija, koja ga je potom odvela u zgradu Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) u Prijedoru, odakle je kasnije prebačen u logor Keraterm, a onda i u Omarsku.

„U [selu] Omarska je video spaljivanje kuća, odnošenje privatne imovine, mrtve životinje koje leže pokraj puta. Takođe je izjavio da je, po dolasku u logor Omarska, bio pretučen, kao i da su mu uhapsili i sestru“, nastavio je Dobin.

„Opisao je surove i nehumane uslove u logoru u kojem su ljudi bili brutalno premlaćivani. A u julu 1992. g. Sivac je prisustvovao poseti visoke delegacije bosanskih Srba logoru Omarska – u kojoj su bili i Brđanin, Župljanin i Stanišić.

„Bilo mu je naređeno da, zajedno sa ostalim zatočenicima, stoji u stroju pred delegacijom i peva srpske pesme.“

Svedok je potom prebačen u logor Trnopolje, gde je ostao dve sedmice. Nakon zatvaranja tog logora, u avgustu je vraćen u Prijedor, gde je ostao sve dok nije „bio prinuđen da preda celokupnu svoju imovinu

nekom drugom i napusti Prijedor tokom 1992. godine“, dodao je tužilac.

Nakon što je tužilac priveo kraju čitanje sažetka svedočenja, Sivac je opštinu Prijedor i logore Omarska i Keraterm pokazao na mapi.

„Da li vam je poznato da je Stojan Župljanin bio u poseti Prijedoru dve sedmice pre [svrgavanja] gradske vlade u aprilu 1992.?,“ pitao je tužilac Dobin.

„Okolo 10. aprila je moj kolega Božo Ljubić – Srbin i član mirovne Patriotske lige – iz Banja Luke dobio informaciju da Stojan Župljanin i Radoslav Brđanin dolaze u Prijedor da razgovaraju sa tadašnjim predstavnicima vlasti o odvajanju policije u Prijedoru“, odgovorio je svedok.

On je dodao da je Patriotsku ligu činila grupa ljudi svih nacionalnosti koja je organizovala protest u prijedorskoj gradskoj većnici, protivući se etničkoj podeli policijskih snaga u tom gradu.

„Kažete da je razlog za Župljaninovu posetu bio taj da se izvrši podela policije. Zbog čega je to trebalo da se desi?“, pitao je tužilac.

„Razlog je u to vreme bio jasan – u pitanju je bio ultimatum za razdvajanje o kojem se govorilo kao o 'mirnom načinu'. Samo tri sedmice kasnije, oni su nasilno [srušili] opštinsku vlast u Prijedoru“, odgovorio je Sivac.

On je rekao da je, nakon što je – nezadovoljna ishodom pregovora – delegacija napustila Prijedor, objavljena i vest o tome kako je na Župljanina i Brđanina u vreme njihovog boravka u Prijedoru navodno pokušao atentat.

„To nije bilo tačno“, kazao je Sivac. „Oni su to rekli samo da bi pojačali tenzije i pripremili srpski narod za ono što će se desiti tri sedmice kasnije.“

Neposredno po neuspešno okončanim razgovorima, jedna grupa političara iz Banja Luke je – po rečima svedoka – ponovo došla u Prijedor. Među njima je opet bio i Župljanin.

„Oni su od zaposlenih koji nisu bili srpske nacionalnosti, Muslimana i Hrvata, tražili da potpišu izjavu lojalnosti novim srpskim vlastima“, nastavio je svedok.

„To je naprosto bila farsa, ta izjava o lojalnosti. Znam da su je neki Hrvati i Muslimani potpisali, ali da im to nije pomoglo. Odvedeni su u logore Omarska i Keraterm, gde su i ubijeni.“

Svedok je ispričao kako je najpre bio uhapšen 10. jula 1992., kada su ga bivše kolege sa posla koje su ostale u policiji – Tomislav Stojaković i Rade Volta – odvele u prijedorsku policijsku stanicu.

„Pripadnici interventne grupe su Vas tukli metalnim šipkama – je li tako bilo?“, upitao je tužilac.

„Bili smo postrojeni uza zid, nas četvorica“, odgovorio je svedok. „Pripadnici policijske interventne grupe su počeli da nas tuku; bilo je to u vreme podnevne pauze i sve moje bivše kolege srpske nacionalnosti, koje su radile zajedno sa mnom, stajale su na prozorima, gledale nas i smejale nam se.“

U nastavku suđenja, Sivcu je pokazano nekoliko fotografija, uključujući i onu na kojoj je on prepoznao rudnik Omarska i logorsku kantine, garažu i prostoriju koja je bila korišćena za saslušavanja zatočenika.

„Iz tih prostorija ste mogli da čujete krike zatočenih žena koje su plakale i zazivale u pomoć“, kazao je on.

Na jednoj je mapi svedok pokazao i takozvanu Belu kuću, odnosno hangar u kojem su zatočenici navodno bili ubijani, kao i zgradu o kojoj je govoreno kao o Crvenoj kući, gde su se – po rečima svedoka – „odigravale mučke likvidacije zatočenika.“

„Ubijali su ih maljevima, sekirama, čekićima i ostalim hladnim oružjem.“

Svedok je ponovio da je Župljanin tokom 1992. godine posetio logor Omarska, tvrdeći da su tom prilikom „zatočenici bili prisiljeni da pevaju srpske pesme, pozdravljaju sa tri prsta i uzvikuju 'ovo je Srbija!'“.

„Zatočenici su stravično izgledali, gotovo na svima su se videli tragovi velikog nasilja koje je nad njima počinjeno; bili su izgladneli i bolesni zbog uslova koji su vladali u logoru, gde je sve bilo jako bedno. Bilo je čak i ljudi koji nakon što su pretučeni nisu mogli ni da stoje.“

Svedok je rekao i da je njegov nekadašnji kolega Mlađo Radić, kao „aktivni policajac i šef smene u Omarskoj“, bio „jedan od najgorih šefova smena uopšte. Upravo se pod njegovim nadzorom odigrao najveći broj ubistava zatvorenika i silovanja žena koje su takođe bile zatočene.“

„Jednom sam ga, dok sam se vraćao iz kantine u kojoj sam jeo, video kako stoji u hodniku. Pre rata smo bili u izuzetno dobrim odnosima. Upitao sam ga: 'Mlađo, šta će biti s nama?' Odgovorio mi je kratko: 'Sivac, nema ti pomoći. Svi ste ovde da biste bili likvidirani.'“

Tokom unakrsnog ispitivanja, Župljaninova odbrana je negirala da je njihov klijent ikada posetio logor Omarska.

Branilac Dragan Krgović je rekao kako je svedok na svom prvom svedočenju izjavio kako nije Župljanin bio u delegaciji koja je posetila Omarsku, već da se radilo o Voji Kuprešaninu – te da je tek na suđenju Brđaninu taj iskaz bio izmenjen.

Sivac je rekao kako se najverovatnije radilo o lapsusu, jer je i na prvom svedočenju bio „100 posto siguran“ da je to Župljanin, pošto mu je bio pokazan članak iz lokalnih srpskih novina u kojem se navodi da Župljanin jeste bio član pomenute delegacije.

Suđenje će biti nastavljeno iduće sedmice.

Velma Šarić je obučena novinarka IWPR-a iz Sarajeva.

Location: Balkans

Topic: International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/%C5%BEupljanin-navodno-pose%C4%87ivao-omarsku>